

UNG VIRKELIGHET I BERGEN SØR EN BEHOVS-OG MULIGHETSANALYSE

FÖRNINGSHUSET

I PARTNERSKAP MED FRYSHUSET

KFUK · KFUM

INNHOOLD

3	INNLEDNING
3	BAKGRUNN FOR RAPPORTEN
4	FREMGANGSMÅTE OG METODIKK
4	INTRODUKSJON TIL OMRÅDET
4	BEFOLKNING
4	OPPVEKST OG LEVEKÅR
5	FRITID OG MØTEPLASSER
5	OPPLEVELSEN AV LOKALMILJØET
5	ORGANISERT FRITID
5	MANGEL PÅ TREFFSTEDER
5	FYSISK AKTIVITET OG HELSE
6	EKSISTERENDE TILBUD OG AKTØRER
7	NYE MULIGE TILBUD INNEN FRITID OG MØTEPLASSER
8	INKLUDERING
8	FAKTORER SOM SKAPER EKSKLUDERING
11	EKSISTERENDE TILBUD FOR Å FREMME INKLUDERING
12	NYE MULIGE TILBUD INNEN INKLUDERING
12	VEIVALG OG FREMTIDSMULIGHETER
13	OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER
13	HVA TRENGER UNGDOM I BERGEN SØR?
13	HVORDAN TA DET VIDERE?
15	AKTUELLE PROGRAMMER
16	KILDER

INNLEDNING

I forbindelse med planene om utbygging av området Kalgane ved kjøpesenteret Lagunen i Bergen, har KFUK-KFUM Forandringshuset fått en henvendelse om å gjøre en kartlegging av ungdom i Bergen sør og deres virkelighet og behov. KFUK-KFUM Forandringshuset er en aktør innen forebyggende arbeid for ungdom, og har etablert åpne møteplasser og programarbeid på ti steder i Norge.

I arbeidet med den nye reguleringsplanen for Kalgane er det lagt opp til bygging av et aktivitetshus for bydelens beboerne ved bybanestoppet Lagunen. Huset er tenkt å inneholde en kombinasjon av fysisk aktivitet og kultur, samt bibliotek og fleksible ungdomsareal.

Formålet med denne kartleggingen har vært å:

- Gi en oversikt over virkeligheten og behovene til ungdom i Bergen sør.
- Gi en oversikt over eksisterende aktører og tilbud for ungdom.
- Peke på hvilke behov som ikke blir møtt gjennom de eksisterende tilbudene.
- Skissere noen mulige tiltak i forbindelse med bygging av et nytt aktivitetshus.

BAKGRUNN FOR RAPPORTEN

Forandringshuset har blitt invitert inn til å gjøre kartleggingen i en tidlig fase av prosjektet, for å gi en kunnskapsbasert tilnærming til en framtidig satsing på forebyggende ungdomsarbeid i Bergen sør. Rapporten er resultatet av et innsiktsarbeid som har blitt gjort høsten 2021 og våren 2022.

INNLEDNING

FREMGANGSMÅTE OG METODIKK

I arbeidet med rapporten har vi basert oss hovedsakelig på dokumentanalyser, kvalitative individuelle intervjuer og gruppesamtaler. Vi har gått gjennom offentlig tilgjengelige data og rapporter om unges leve- og oppvekstvilkår i Fana og Ytrebygda. Gjennom høsten 2021 har vi hatt samtaler med sentrale aktører som jobber med barn og unge, og i november 2021 arrangerte prosjektet en behovskonferanse, hvor vi hentet inn innspill fra en bredt sammensatt gruppe av frivillige og personer som jobber på barne- og ungdomsfeltet i Fana. I februar 2022 ble det gjennomført innspillmøter med elever på to ungdomsskoler og en videregående skole i Bergen sør.

INTRODUKSJON TIL OMRÅDET

Bergen har åtte bydeler, hvorav Fana og Ytrebygda utgjør Bergen sør. De to bydelene har om lag 73 500 innbyggere, og har hatt sterk befolkningsvekst de siste årene. En stor andel av de nye innbyggerne er barn og unge, og de to bydelene har nå den høyeste andelen barn og unge i Bergen.

BEFOLKNING

Om lag 6 000 av de 18 000 barna i Fana og Ytrebygda er mellom 15 og 19 år. Andelen personer med innvandrerbakgrunn har også økt de siste årene, og mer enn hver sjettede person i Fana bydel har innvandret til Norge, eller har to foreldre født i utlandet.

OPPVEKST OG LEVEKÅR

De aller fleste unge i Fana og Ytrebygda har gode levekår, og bydelene skårer jevnt over godt på levekårsundersøkelser. Fana og Ytrebygda har tradisjonelt ligget over snittet for Bergen kommune når det gjelder oppvekstvilkår, men de senere årene har det skjedd en utvikling hvor utbyggingen av boliger ikke samsvarer med tilgangen på tilbud for barn og unge. Med den planlagte utbyggingen rundt Lagunen kjøpesenter, noe som vil tilføre om lag 300 nye boliger til bydelen, vil det bli et stadig sterkere behov for møteplasser og tilbud for unge.

Byrådet i Bergen har lenge hatt en strategi om å bygge flere boliger tettere langs bybanelinjen. Denne forsettspolitikken har ført til utstrakt boligbygging i området fra Nesttun mot Flesland. De vi har snakket med påpeker at den høye utbyggingstakten ikke har blitt fulgt opp med sosial infrastruktur for ungdom, i form av samlingssteder og aktiviteter for unge. Denne kritikken har også vært omtalt i lokale medier. Det har også vært kritikk om at medvirkning fra unge, som er et krav i plan- og bygningsloven, ikke i tilstrekkelig grad har blitt gjennomført på de ulike nivåene i prosessen.

FRITID OG MØTEPLASSER

OPPLEVELSEN AV LOKALMILJØET

Ifølge Ungdata-undersøkelsen, utgitt av Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet i 2021 er det seks prosent færre ungdomsskoleelever i Bergen som er fornøyde med lokalmiljøet sitt sammenlignet med for åtte år siden. Det er også færre unge i Bergen som føler seg trygge i nærområdet sammenlignet med ungdom ellers i landet. Kun én av tre ungdomsskoleelever i Bergen sør sier at tilbudet av møtesteder er bra. Det er få elever på videregående i Bergen som oppgir at de går på en fritidsklubb, sammenlignet med landet for øvrig. De eldre ungdommene bruker Bybanen som en mulighet til å reise langt for å treffe andre ungdommer, men dette gjelder i noe mindre grad de yngre.

ORGANISERT FRITID

Fritidserklæringen, som ble signert av regjeringen, KS og en rekke frivillige organisasjoner i 2016 har som mål at alle barn skal ha mulighet til å delta jevnlig i en organisert fritidsaktivitet, uavhengig av foreldrenes økonomi. Ungdata-undersøkelsen fra OsloMet viser at de fleste barn og unge har vært med på ulike organiserte fritidsaktiviteter gjennom oppveksten. Mange barn opplever likevel at foreldrenes økonomiske situasjon hindrer dem i å delta på fritidsaktiviteter. Det er betydelig færre barn fra lavinntektsgrupper som deltar i organisert idrett, og 18 % av barn i lavinntektsgrupper deltar ikke på noen fritidsaktivitet overhodet. Barn av levekårsutsatte familier deltar mindre på fritidsarenaer, et utenforskap som ofte videreføres på ulike områder senere i livet.

I Bergen kommune er det nesten ti prosent færre som deltar i fritidsorganisasjoner sammenlignet med for fire år siden. Selv om det er flere ungdommer i Bergen sør som er med i en fritidsorganisasjon enn i kommunen for øvrig er det rimelig å anta at det også her har vært en nedgang.

MANGEL PÅ TREFFSTEDER

Den viktigste utfordringen som trekkes frem av de vi har snakket med er at området mangler lavterskel møtesteder for ungdom. Ungdom sier selv at det ikke finnes steder å møtes, og over tid har flere sett behovet for et tilrettelagt, forebyggende tilbud for ungdom i Bergen sør. Det har vært en uttalt bekymring i lokalsamfunnet knyttet til at barn og unge samles på steder og i sammenhenger som ikke er egnet for ungdom. Ofte blir ungdom oppfattet som et forstyrrende og negativt element i nærmiljøet. Fagpersoner innen

forebygging uttrykker bekymring for det de ser som en negativ utvikling i ungdomsmiljøet, og har ropt varsko om at utfordringene vil vokse om de ikke adresseres. Elever i området omtaler ungdomsmiljøet som utfordrende, og det har vært flere lokale mediesaker om uønskede hendelser blant ungdom. Politiet har uttrykt bekymring for at ungdom har oppholdt seg i området på kvelds- og nattestid, uten å ha andre steder å være.

Lagunen er Norges største kjøpesenter, og er kjent for å være et samlingssted for ungdom i Bergen sør. Etter en stor utbygging for et par år siden blir senteret nå besøkt av ungdom som drar dit for å ha et sted å møtes. Ungdom kommer ikke bare fra Bergen sør, men også fra Stor-Bergen og omegn.

FYSISK AKTIVITET OG HELSE

Den nasjonale Ungdata-undersøkelsen viser at ungdom generelt er veldig fysisk aktive, og dette gjelder ikke minst i Bergen sør. Det er svært vanlig for ungdom å trene jevnlig, og det er flere som benytter seg av treningssentre. Idrett er svært populært blant ungdom i Bergen sør, og ungdom synes tilbudet av idrettsanlegg er bra. Det er flere idrettslag i området, og disse favner svært mange. Imidlertid er det mange som slutter med organisert idrett i 13-14-årsalderen, fordi de ikke ønsker eller har mulighet til å satse seriøst. Ungdom sier det er vanskelig å finne arenaer hvor man kan drive med idrett og fysisk aktivitet mer uformelt. Dersom man ikke ønsker å satse på idrett fra 15-16 års alder, finnes det få eller ingen tilbud. Lokale aktører er samstemte om at det generelt er en mangel på tilbud for barn og unge i området. Dette gjelder spesielt de som ikke deltar i noen av idrettslagene, men også de ungdommene fra 15-16 og oppover som ikke lenger har noe lag å gå til. Ungdom i Bergen sør uttrykker at det finnes få eller ingen tilbud fra 15-16 år og oppover, dersom man ikke ønsker å satse på idrett.

FRITID OG MØTEPLASSER

EKSISTERENDE TILBUD OG AKTØRER

ÅPNE MØTEPLASSER

ZINKEN HOPP

Fritidsklubben Zinken er organisert av frivillige i Fana. Klubben holder til på Zinken Hopp skole, og har åpen møteplass på fredager for ungdomsskoleelever. Klubben har vært godt besøkt, på det meste har om lag 200 ungdommer vært innom. Klubben opplevde trengsel under nedstengningsperiodene i 2020, da andre fritidstilbud var stengt. Det har vært ulike oppslag i lokale medier om uønskede hendelser på Zinken, på grunn av ansamlinger av ungdom utenfor bygget. Klubben drives av frivillige, blant annet fra idrettslaget Bjarg og Røde Kors, i tillegg til en betalt miljøarbeider. Klubbledelsen har vært opptatt av at det er viktig med unge ansatte og frivillige som de unge i målgruppen kan relatere seg til.

KLUBB RÅYALE

Klubb Råyale er et ungdomstiltak som har blitt satt i gang av elevrådene på ungdomsskolene Rå, Rådalslien og Nordahl Grieg videregående skole, i samarbeid med foreldreutvalg og ansatte. Målgruppen er elever på ungdomsskole og videregående i Fana og Ytrebygda.

SØREIDE UNGDOMSHUS

MOBY-stiftelsen drifter blant annet Søreidehuset, en åpen møteplass hvor ungdom kan få leksehjelp to dager i uken, eller de kan delta på ulike aktiviteter som brettspill, bordtennis, biljard, playstation mm. I tillegg arrangerer de sommerleirer med base på Søreide ungdomshus. Mange av ungdommene som bruker Søreidehuset deltar ikke i andre former for organisert fritidsaktivitet.

IDRETT OG KULTUR

IDRETTSLAG

Svært mange unge i Bergen sør er medlemmer av et idrettslag. De lokale idrettsforeningene Fana, Gneist, Bjarg, Smørås og Kalandseid har gått sammen om prosjektet Idrett Bergen Sør, en folkehelseorganisasjon bestående av idrettslagene, med formål å stimulere til aktivitet for ungdom som ikke er del av organisert idrett.

KULTURTILBUD

Fana kulturhus blir drevet av Fana og Ytrebygda kulturkontor, og foruten konserter og forestillinger tilbys aktiviteter for barn og unge, samt møtelokaler for frivillige organisasjoner.

ANDRE TILBUD

NATTERAVNER

Natteravnene Rådal er Norges største natteravngruppe. Natteravnene har et stort antall frivillige, og går runder med jevne mellomrom i tidsrommet mai-oktober. Mellom november til april går det ikke jevnlig runder, både på grunn av mangel på frivillige, og fordi det er færre ungdommer ute i disse periodene.

AKTIVITETSKORT

Bergen kommune tilbyr aktivitetskort som et inkluderende tiltak for å utjevne sosiale forskjeller i deltakelse på fritidsaktiviteter. Aktivitetskortet er for barn og unge i alderen 0-17 år fra familier som mottar sosialstønad fra NAV, som er tilknyttet Introduksjonssenteret for flyktninger, eller Krisesenteret for Bergen og omegn.

FRITID OG MØTEPLASSER

NYE MULIGE TILBUD INNEN FRITID OG MØTEPLASSER

Ungdom har behov for å oppleve mestring, glede og å være aktive. Det er behov for lavterskeltilbud uten kostnader, og det trengs et mer allsidig og bredere tilbud. Det trengs alternativer for de ungdommene som ikke driver med organisert idrett og aktiviteter, og hvor man kan delta uten at det er store forventninger om prestasjon. Det er i større grad de som er yngre enn 14 som ønsker å kunne melde seg på faste, jevnligte aktiviteter. De eldre ungdommene uttrykker i større grad et behov for tilbud hvor de kan delta mer spontant.

Ungdom ønsker å drive med idrett, men ikke alle ønsker å delta på idrettslag hvor det er et sterkt fokus på prestasjon, uttak og seleksjon. Flere tar til orde for et bredere tilbud innen egenorganisert idrett, hvor unge kan møtes spontant og drive med fysisk aktivitet, i trygge rammer, men med mindre press på å prestere.

MØTE- OG VÆRESTEDER

Ungdom i Bergen sør etterspør steder å være innendørs, og de yngste savner et planlagt, regelmessig aktivitetstilbud. I tillegg til møteplasser innendørs, med et grunnleggende aktivitetstilbud og gjerne matservering, er det behov for tilrettelagte uteområder. Et behov som har blitt meldt inn av en av de videregående skolene med en del motorinteressert ungdom, er steder hvor ungdom trygt kan oppholde seg og parkere kjøretøyene sine, med muligheter for mekkeverksted eller lignende. Det foreslås også å innføre et

tilbud om lån av utstyr til uteaktivitet, gjerne i samarbeid med eksisterende tilbud og ordninger.

Det trengs steder hvor unge kan møtes, med trygge voksne til stede, hvor man kan komme som man er og slappe av sammen med andre i trygge rammer. Flere trekker fram tilgang på internett og matservering. Det er viktig å motvirke ulike former for utenforskap. Derfor må det legges vekt på behovet for steder som er lavterskel, gratis og åpne for alle, hvor man ikke behøver påmelding eller fast deltakelse.

Behovet for åpne møteplasser på ettermiddag og kveld blir ikke dekket med tilbudet som finnes i dag, og det er nødvendig å fylle ut tilbudet med flere åpningstider, inkludert helger. Det finnes ingen møtesteder for eldre ungdommer og unge voksne, og det er behov for et kveldstilbud forbeholdt eldre ungdommer, med lengre åpningstider.

TILBUD ETTER SKOLETID

Mellomrommet mellom skoletid og eventuelle aktiviteter på ettermiddag/kveld er et viktig tidsrom å fylle. Her bør det være et tilbud om et sted hvor man kan gjøre lekser, henge, spille spill, og få mat og drikke. Som del av et felleslokale bør det også være tilgang til mer skjermede rom, som kan brukes til studier eller lignende. Det er flere som ikke har tilgang på rolige oppholdsrom andre steder.

INKLUDERING

FAKTORER SOM SKAPER EKSKLUDERING

FATTIGDOM

Andelen barn som bor i husstander med vedvarende lav inntekt i Norge er nå høyere og vokser raskere enn andelen fattigdom blant voksne. Barn i familier med lav inntekt deltar i mindre grad i organiserte aktiviteter, og det er mer vold blant de som er avhengige av trygd og sosialhjelp. Ifølge rapporten «Snakk om fattigdom», gitt ut av Kirkens Bymisjon i 2019, har antallet barn som vokser opp i fattigdom blitt tredoblet de siste 20 årene. Det er et utenforskap hvor mange ikke har råd til å delta på aktiviteter eller har tilgang på ting som mange i storsamfunnet tar for gitt. I Bergen gir de sosiale forskjellene utslag på flere områder. Kommunen har både noen av de høyeste og de laveste medianinntektene i landet. En tredjedel av åttendeklassingene i de mest utsatte levekårssonene oppgir at de ikke får sovet nok, og hver femte åttendeklassing i levekårssonene oppgir at de ikke spiser frokost hver dag. Om lag hvert tiende barn i Bergen lever i familier med lavinntekt, samtidig er tallene svært skjevfordelte i de ulike delene av kommunen. I Årstad bydel lever hvert fjerde barn i familier med lavinntekt, mens andelen barn i lavinntekt i Ytrebygda og Fana bydel er på 6 prosent, på nivå med landet for øvrig. Trangboddheten i Bergen er skjevfordelt. Hver sjettede person i Fana bor trangt, mens det samme gjelder for 43 prosent i Årstad bydel.

Fana og Ytrebygda er regnet som bydeler med mange ressurser og få negative utslag på levekårsparametre. Mange har høy inntekt, de aller fleste eier egen bolig, og de færreste bor trangt. Det foregår imidlertid samfunnsendringer i kjølvannet av den pågående storstilte utbyggingen, noe som nødvendigvis vil gi demografiske endringer, etterhvert som nye befolkningsgrupper kommer inn. Ifølge politiet vil levekårsutfordringer

komme til syne i Bergen sør i årene framover. Det at det i liten grad legges til rette for sosial infrastruktur, samt at området allerede har utfordringer med mangel på væresteder for ungdom, gjør at forebyggende arbeid vil få økt betydning i årene som kommer. Følelsen av utenforskap knyttet til å vokse opp i lavinntekt kan til og med være enda større i et område hvor det er få barn og unge som er i samme situasjon, slik som i Ytrebygda og Fana bydel. I dette området dreier seg ifølge statistikken om over 1000 barn, som ikke har samme økonomiske muligheter som flertallet av barna i området.

RASISME

En rapport utgitt i 2021 avdekker strukturell rasisme i Bergen, hvor innbyggere opplever å bli diskriminert basert på etnisitet og/eller kulturell bakgrunn både på bolig- og arbeidsmarkedet. Den gruppen som er utsatt for fordommer og diskriminering er i størst grad muslimer. Barn med innvandrerbakgrunn er særlig utsatt for fattigdom. Noe av det mest urovekkende som kommer fram i rapporten er at en del barn av foreldre med norsk-afrikansk bakgrunn opplever rasistisk mobbing i skolen.

26. januar 2022 gjorde Bergen bystyre et vedtak om at Bergen skal være en antirasistisk sone. Det skal jobbes for å hindre etnisk profilering i politiet, og det ble slått fast at det skal jobbes både innenfor politiets relasjon til minoritetsungdom, inkluderende språk og å motvirke diskriminering og rasisme. Bystyret vedtok to handlingsplaner knyttet til diskriminering, både handlingsplan mot diskriminering og hat mot muslimer, og handlingsplan for forebygging av radikaliserings, voldelig ekstremisme og hatkriminalitet.

INKLUDERING

FAKTORER SOM SKAPER EKSKLUDERING

KRIMINALITET

Det mangelfulle aktivitetstilbudet og mangelen på egne møtesteder for ungdom har skapt uro og bekymring i lokalmiljøet. Det har vært en høyere statistikk i Bergen sør når det gjelder uønskede hendelser enn ellers i Bergen, noe som bekymrer politiet. Bergen sør har ligget på topp når det gjelder saker innen ungdomskriminalitet, og en tredjedel av sakene hos politiet har involvert ungdom, ifølge oppslag i lokalavisen Fana-posten. I 2019 var det et tjuetalls ungdommer som sto for en bølge av saker knyttet til vinningskriminalitet. Ifølge politiet har dette nå flatet ut noe. Politiet har også uttrykt bekymring for en gruppe ungdommer som omtales som gjengangere, og som kan drive negativ påvirkning på annen ungdom som står i fare for å falle utenfor. Hver fjerde ungdom i Bergen har opplevd fysisk vold fra jevnaldrende.

I løpet av de siste par årene har det vært flere som har meldt sin bekymring over utviklingen i ungdomsmiljøet i Bergen sør. Det påpekes av lokale aktører vi har snakket med innen forebyggende arbeid og skole at ungdomsmiljøet i Fana har hardnet til, og på enkelte av de videregående skolene er det mer rus og vold enn tidligere. Det har vært flere uønskede hendelser i området knyttet til ansamlinger av ungdom, og landets største McDonalds-restaurant som ligger ved siden av Lagunen, har sett flere tilfeller av ungdom som samles og til og med har overnattet på restauranten.

RUS

Ungdata-undersøkelsene viser at færre ungdomsskoleelever i Bergen ruser seg på alkohol enn tidligere, noe som er i tråd med nasjonale trender. Samtidig melder Natteravnene at de som drikker er yngre enn tidligere, et bilde som bekreftes av politiet. På landsbasis har det vært en økning i andelen som har prøvd cannabis de siste årene. I Bergen har andelen vært stabil på fire prosent, selv om det er flere som har blitt tilbudt hasj eller marihuana enn tidligere. Elever vi har snakket med på ungdomsskolen har selv fremhevet at det er lett å skaffe rusmidler og narkotika.

Uroen og bekymringen handler i stor grad om en mangel på fritidstilbud og lediggang, kombinert med det faktum at ungdom uansett kommer til å møtes og være sammen, men da på steder som fungerer dårlig som møteplasser.

MENTAL OG FYSISK UHELSE

I likhet med ungdommene i Bergen for øvrig, sier de aller fleste ungdommene i Fana og Ytrebygda at de er fornøyd med egen helse. En relativt høy andel av ungdomsskoleelevene i Fana (16 prosent) oppgir imidlertid at de er mye plaget av depressive symptomer, et snitt som er både høyere enn Bergen kommune og landet for øvrig.

MOBBING

Tall fra Ungdata viser at syv prosent av ungdomsskoleelevene i Fana og Ytrebygda har erfaring med å bli mobbet. Dette tallet er på nivå med snittet for Bergen, men likevel er det høyere tall enn i de mer levekårsutsatte bydelene Årstad og Bergenhus.

INKLUDERING

FAKTORER SOM SKAPER EKSKLUDERING

STRESS OG PRESS

Selv om flere unge i Bergen enn landsgjennomsnittet bruker mye tid på lekser, er det en større andel som skulker. Det er en høyere fullføringsgrad i bydel Fana enn ellers i Bergen, men 18 prosent fullfører ikke videregående skole innen fem år.

Nesten ti prosent flere ungdomsskoleelever rapporterer selv om psykiske plager, sammenlignet med for åtte år siden. Andelen ungdomsskoleelever i Fana som er mye plaget av depressive symptomer er høyere enn landsgjennomsnittet, og mer enn hver fjerde jente på tiende trinn opplever så mye stress og press at de sliter med å takle det. Ti prosent av guttene oppgir det samme. På videregående i Bergen er det flere som oppgir at de opplever stress og press enn i landet for øvrig.

Ungdommer har ofte et behov for å kunne ha samtaler i fortrolighet med en voksen for å bearbeide tunge tanker. Ungdomsarbeidere i området beskriver en situasjon hvor mange sliter, og flere går med selvmordstanker. Prosentandelen på ungdomsskolene i Bergen kommune som tror de vil få et godt og lykkelig liv har gått betydelig ned de siste ti årene, fra 72 prosent i 2013 til 67 prosent i 2021. Det er også lavere enn landsgjennomsnittet på 70 prosent, ifølge Ungdata-undersøkelsen.

Ung Arena forteller at flere av ungdommene de møter,

har det vanskelig i hverdagen. En betydelig andel sliter med angst og depresjon, og det har vært flere alvorlige mobbesaker. De melder også om betydelig pågang fra unge med spørsmål om kjønnsidentitet, og som savner samtalepartnere rundt disse spørsmålene. Mange gutter sliter med ensomhet. Ifølge Ungdata rapporterer ungdom i Bergen at de opplever mer ensomhet enn ungdom ellers i landet. Det har vært en økning i opplevd ensomhet blant ungdomsskoleelever i Bergen. Elever på Nordahl Grieg vgs som vi har snakket med, fremhever viktigheten av et godt miljøarbeider-team på skolen, hvor man kan ha fortrolige samtaler og få individuell oppfølging.

SOSIALE MEDIER

Det er vesentlig flere ungdommer i Bergen som bruker tid på skjerm, sosiale medier og gaming, sammenlignet med resten av landet. Prosentandelen i Bergen som bruker mer enn tre timer daglig på skjerm hver dag har økt fra 55 prosent i 2017 til 74 prosent i 2021, noe som er vesentlig høyere enn landsgjennomsnittet på 64 prosent.

INKLUDERING

EKSISTERENDE TILBUD FOR Å FREMME INKLUDERING

RÅDGIVNING INNEN PSYKISK HELSE

UNG ARENA

Ung Arena er et hjelpe- og samtaletilbud for unge mellom 12 og 23 år. I 2020 registrerte Ung Arena et besøkstall på rundt 1500 ungdom.

VIDEREGÅENDE SKOLER

Nordahl Grieg VGS og flere av de andre videregående skolene i Bergen har egne miljøteam hvor elevene kan få oppfølging, individuelle samtaler mm.

UTEKONTAKTEN

Et oppsøkende, kommunalt ungdomsteam med base i Bergen sentrum, som oppsøker Lagunen og er til stede på noen av skolene enkelte dager i uka.

INKLUDERING

NYE MULIGE TILBUD INNEN INKLUDERING

Det trengs et bredt spekter av tilbud og et aktivt og oppsøkende inkluderingsarbeid i bydelene hvis man ønsker at den betydelige gruppen ungdom som opplever ensomhet og utenforskap skal få muligheten til å få del i fellesskap som gir tilhørighet og mestring. Det anbefales å opprette en åpen møteplass, som samtidig fungerer som en inngangsport til et bredt spekter av organiserte og uorganiserte tilbud. Det er viktig med en lavterskel møteplass, men for å bygge tilhørighet og fellesskap trengs det i like stor grad tilbud basert på interesser og talenter hvor unge kan oppleve mestring og å bli kjent med likesinnede.

ÅPEN MØTEPlass FOR ULIKE MÅLGRUPPER

Aldersdelte tilbud er viktig, og det vil som regel ikke være attraktivt for en 17-åring å delta på de samme tilbudene som en 13-åring. Dette gjør det nødvendig å etablere forskjellige typer møteplasser, tilpasset ulike aldersgrupper.

Et åpent lavterskeltilbud kan ha mange former. Det kan være et møtested med åpningstider flere ganger i uken, med et bredt aktivitetstilbud. Det kan også være så enkelt som en sofa og en matbit. Den konkrete utformingen vil avhenge av behov, situasjon og de rammene man har tilgjengelig. Uansett forutsetninger, vil det være mulig å kunne svare på behovet for møtesteder og fellesskap i trygge rammer.

VEIVALG OG FREMTIDSMULIGHETER

Sysselsetting blant ungdommer har falt drastisk i Norge, og færre ungdommer i dag får deltidsjobb sammenlignet med tidligere. Ungdom sier at jobb er svært viktig for dem, både for å få den første linja på CVen, komme inn i arbeidslivet, og for å kunne skaffe sine egne penger. Ungdom med innvandrerbakgrunn opplever særskilt utfordringer med å skaffe seg deltidsjobb eller sommerjobb, noe som blant annet har sammenheng med at foreldrene har mindre nettverk enn mer etablerte befolkningsgrupper. 17 prosent av elevene på ungdomsskolen i Bergen tror at de en gang vil bli arbeidsledige, ifølge Ungdata-undersøkelsen.

UTDANNING

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Personer som ikke har fullført videregående utdanning antas å være vel så utsatt for levekårs- og helseproblemer som de som har valgt å ikke ta mer utdanning etter fullført ungdomsskole. Mye tyder på at psykiske problemer er den viktigste grunnen til at ungdom faller ut av skolen. En betydelig andel fullfører ikke skoleløpet innen normert tid, eller dropper ut. Kun 54 prosent av elever i Fana med foreldre som kun har grunnskoleutdanning, gjennomfører skoleløpet. Det er tre prosent færre ungdomsskoleelever i Bergen som tror de vil fullføre videregående, sammenlignet med landet for øvrig.

NYE MULIGE TILBUD INNEN VEIVALG OG FREMTIDSMULIGHETER

Det er nødvendig med en kombinert innsats for å motvirke frafall og sette unge i stand til å få sine første erfaringer i arbeidslivet. Både kompetanseheving og arbeidspraksis direkte rettet mot ungdom vil være viktige tiltak.

Eksempler på dette er Basecamp, tilknyttet Sartor senter. Programmet Basecamp Repro i samarbeid med Kirkens Bymisjon driver et sykkelverksted som gir jobb til ungdom. Sartor senter har innført "vognpatroljer" bestående av ungdom som samler inn handlevogner. Det bør utforskes muligheter for at lokalt næringsliv, spesielt knyttet til kjøpesenteret, ansetter ungdom.

OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER

HVA TRENGER UNGDOM I BERGEN SØR?

- Det er behov for et bredere aktivitetstilbud utover den organiserte idretten, i og med at mange unge ikke deltar på faste, organiserte aktiviteter.
- Det er behov for lavterskel møteplasser for ungdom. Ungdom trenger steder å være, og ulike aldersgrupper trenger ulike, tilpassede møteplasser. Eldre ungdommer har behov for mer frihet til å delta når de ønsker, og mer medbestemmelse.
- Ungdom har behov for tilbud om samtaler med trygge voksenpersoner. Det er behov for tilbud om veiledning innen karrierevalg, livsmestring, identitetsspørsmål mm.
- Det er behov for programmer som kan hjelpe unge å finne veier ut av kriminalitet og destruktive miljøer.
- Det er behov for veiledning som kan hjelpe unge å få erfaringer med arbeidslivet.

HVORDAN TA DET VIDERE?

MÅLGRUPPEN SOM UTGANGSPUNKT

En viktig erfaring i KFUK-KFUM sitt arbeid har vært å arbeide ut fra prinsippet om først HVEM, så HVA. Dette betyr at aktiviteter og tilbud bør utvikles med kontinuerlig medvirkning fra målgruppen.

Det å sette av ressurser til å koordinere og utvikle ungdomsarbeid er en sentral faktor for å lykkes. Her vil det være viktig med en overordnet strategi for utvikling av ungdomsarbeid, hvor det settes av ressurser til prosjektkoordinering. Det vil kunne være nødvendig å sette av en full stilling til prosjektutvikling av ungdomsarbeid. Prosjektkoordinatoren vil kunne ha som oppgave å teste ut ulike konsepter og bygge relasjon til prioriterte målgrupper og samarbeidspartnere. Ved å jobbe målrettet, kunnskapsbasert og behovsorientert, vil det være mulig å søke midler både fra kommunale, statlige og private kilder. I arbeidet med et slikt tilbud vil det være nødvendig å:

- Gjennomføre egne prosesser med målgruppen for å identifisere mulige nye aktiviteter.
- Sette ungdom i ansvarsroller for å utvikle og gjennomføre aktivitetene.
- Teste ut, endre og videreutvikle aktiviteter. Der som man ønsker å inkludere en større bredde av ungdom, er det viktig at målgruppen føler seg velkommen, og kan delta som de er, uavhengig av bakgrunn.

OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER

UTVIKLING AV ET BÆREKRAFTIG UNGDOMSTILBUD

Dersom et tilbud skal bli relevant for bredden av ungdom, må målgruppen selv føle eierskap og få være i førersetet for utviklingen av tilbudet. Her er det viktig at målgruppen kan kjenne seg igjen og føle seg representert blant de som de møter blant frivillige og stab.

ET VARIG TILBUD

Et forebyggende tiltak må ha en bærekraftig driftsmodell. En lavterskel møteplass må ha både ansatte, frivillige, lokaler, og en forutsigbar finansiering slik at tilbudet kan driftes over tid.

AKTIVITETSTILBUD I BYGGEFASEN

Underveis i plan- og byggeprosessen vil det være formålstjenlig å etablere et forebyggende arbeid for ungdommer i området. Forandringshuset har erfaringer med å drive slike oppstartsprosjekter, hvor man i påvente av egnede lokaler tar i bruk midlertidige lokaler og kobler arbeidet tettere opp mot skoler, lag og organisasjoner i området. I disse prosessene styrkes det lokale eierskapet og forankringen til arbeidet og ikke minst reelle påvirkningsprosesser for ungdommer. En tenkt modell i Bergen sør kan være at man allerede i plan- og byggeprosessen etablerer en åpen møteplass for ungdommer i området rundt Lagunen, ved å drifte

et drop-in tilbud etter skoletid et par dager i uken. Noe av målet med dette vil være å komme i en posisjon hvor man bygger tillit og relasjoner til ungdommer som bruker Lagunen som oppholdssted på ettermiddag og kveld. Videre vil det være fornuftig å etablere noen programkonsepter hvor skolene i området tas i bruk som arena. Dette kan være f.eks ledertrening, jentegrupper, samt aktiviteter i skolens ferier. Skolene er en viktig partner for alt av forebyggende arbeid og nyter generelt høy tillit i befolkningen.

Her vil det være aktuelt å:

- Etablere kobling mellom senteret, lag, organisasjoner og skoler.
- Starte en prosjektetablering med én fast ansatt.
- Sikre medvirkning videre
- Både svare på utfordringer i dag, samt tenke framover på videre programmering av huset.

SAMARBEID MED ANDRE AKTØRER

Et forebyggende tiltak i Fana for ungdom må sees i sammenheng med tilbud i andre bydeler. Erfaringer fra både Lagunen og Zinken har vist at ungdom reiser svært langt for å delta på de få åpne møteplassene som er tilgjengelige, samt at kjøpesenteret Lagunen tiltrekker seg ungdom fra et stort geografisk område.

OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER

AKTUELLE PROGRAMMER

Rapporten peker på behovet for å etablere flere åpne møteplasser. Under følger et mulig rammeverk som kan danne grunnlaget for etablering av nye møteplasser som kan svare på behovene for ungdom i Bergen sør.

LEDERUTVIKLING, KOMPETANSE OG ENTREPRENØRSKAP

Behovet for jobbtrening, praksis, hjelp til å komme ut i arbeidslivet, er et sentralt tema for mange unge i dag. KFUK-KFUM Forandringshuset har erfaring med å adressere dette temaet gjennom kurs og lederutvikling for ungdom og unge voksne. Hovedmålet med lederutviklingen er å skape økt deltakelse og bevisst medborgerskap blant unge i samfunnet. Kompetanse og erfaring gir muligheter til verv, videre kurs eller arbeid. Et godt samarbeid med næringslivet med en tett dialog vil kunne bygge bro mellom frivillige oppgaver og førstelinje på CVen gjennom lønnsbringende arbeid. En annen satsing er å stimulere til utvikling av gode ideer og skape levedyktige løsninger som bidrar til å løse ulike samfunnsutfordringer, og å tilby arbeidserfaring og mestring for ungdom. Et slikt tilbud kan inngå i et helhetlig ungdomsarbeid.

JOBBVEILEDNING

For mange unge betyr jobb en vei ut av varig lavinntekt. For mange dreier det seg også om å få den første linja på CVen, oppleve innenforskap i stedet for utenforskap og kunne ta del i samfunnet på lik linje med voksne. I møtet med ungdom er jobb ofte det første og viktigste som kommer opp. Det er nødvendig å imøtekomme dette ved å tilby veiledning og muligheter for ungdom slik at de kan komme inn på arbeidsmarkedet og få muligheter til å utvikle sine ideer og drømmer.

FEBRUAR 2022

Thomas Reite
KFUK-KFUM Norge
Avdeling for politikk og samfunn

EN-TIL-EN-VEILEDNING OG GRUPPEVEILEDNING

Samtaler og veiledning for unge kan foregå både en-til-en og i form av gruppesamtaler. Forandringshuset har en rekke tilbud som tilbyr fellesskap og veiledning, bl.a. programmet United Sisters. Dette programmet ble utviklet av Fryshuset i Sverige, som er søsterorganisasjonen til Forandringshuset Norge. United Sisters er et nettverk av, for og med jenter og ikke-binære, hvor man blir kjent med hverandre på tvers av alder, etnisitet, religion og sosial status. I United Sisters kan man prate om og bli utfordret på egne meninger, og ta opp vanskelig og hverdagslig tematikk rundt blant annet ung virkelighet, identitet og samfunnsengasjement. United Brothers er det tilsvarende programmet for gutter.

FRITID OG KULTUR

Det er svært få tilbud innen organisert fritid for unge i Bergen sør som ikke er idrett. Mange unge opplever økonomi som en barriere mot å kunne delta på organiserte fritidsaktiviteter. I tillegg dekker ikke idretten alle unges behov for fritidsaktivitet. Det å kunne tilby aktiviteter som er gratis, ungdomsstyrte, både på hverdager, ferier og helger vil være viktig for unge i Bergen sør, spesielt fordi ikke alle deltar i fritidsaktiviteter fra før. Det har blitt trukket fram eksempler på aktiviteter slik som Åpen hall, LAN-party, konserter og andre kulturaktiviteter.

Det handler først og fremst om å bygge på en metodikk for ungdomsmedvirkning for å planlegge og gjennomføre aktivitetene, for å sikre at det er ungdom selv som utformer aktivitetene. Ved å utvide tilbudet av møteplasser og lavterskel, organiserte fritidsaktiviteter for alle vil flere unge få muligheten til å delta, og færre vil oppleve å være i utenforskap.

KILDER

TITTEL	PUBLISERT AV
2016.10.20 - Bergen kommune - handlingsplan mot fattigdom	Bergen kommune
2018.12.01 - Fanaposten: Ungdom i Rådal mangler et sted å være	Fanaposten
2019.03.12 - Statusrapport for Handlingsplan mot fattigdom med særlig fokus på barnefamilier	Bergen kommune
2019.09.26 - Fanaposten: – Det har aldri vært større behov for oss enn nå	Fanaposten
2019.11.23 - Nyheter, Ungdom Politi, skoler og idrettslag roper varsko om ungdomsmiljøet i Bergen sør	Bergensavisen
2019.11.27 - BA: Nyheter, ungdom Rektorer savner politiet i skole- ne i Bergen sør	Bergensavisen
2019.12.05 - BA Nyheter, Fana Ungdommer i Bergen sør etterlyser foreldre og fritidsklubb: – De stoler for mye på sine barn	Bergensavisen
2019.12.05 - BA: Nyheter, Fana Slakter politikernes prioriteringer	Bergensavisen
2019.12.06 - Fanaposten: Nå tar et samlet nærmiljø grep for ungdommen	Fanaposten
2019.12.08 - BA: Nyheter, ytrebygda Starter ungdomsklubb på Råstølen	Bergensavisen
2019.12.09 - BA: Nyheter, Fana UiB-forsker: – Fana og Ytrebygda har mye å lære av Loddefjord	Bergensavisen
2019.12.13 - Fanaposten: McDonalds er Fanas egentlige «ungdomsklubb»: – Vi vil ikke være et festlokale	Fanaposten
2019.12.15 - BA: Nyheter, ungdom Ung Arena startet opp på Nesttun: – Vi håper at det ikke bare skal bli et «hengested»	Bergensavisen
2020.01.22 - Fanaposten: fredag åpner Zinken ungdomsklubb: - Kjempespent på om folk kommer	Fanaposten
2020.01.24 - BA: Åpnet ungdomsklubb på Råstølen: – Nå slipper vi å henge på McDonald's	Bergensavisen
2020.02.20 - Ungdom Sjokkbekjed på foreldremøte: – Jenter på barneskolen bytter seksuelle tjenester mot dyre jakker	Bergensavisen
2020.02.23 - BT: Vi har ingen plass å tøyse, le og flørte!	Bergens tidende
2020.02.25 - Rus og sexsalg bekymrer politiet	Fanaposten
2020.03.18 - Slår alarm om ungdomsmiljø i Åsane	Bergensavisen
2020.03.29 - Vi trenger et trygt sted, skrev Helene (14). Nå håper hun det blir endringer i Fana.	Bergens tidende
2020.05.29 - - Før var vi på McDonalds. Nå er vi heller på Zinken Hopp	Fanaposten
2020.06.10 - Debatt: - Kommunen svikter barn og ungdom i Bergen sør	Fanaposten
2020.06.17 - Fanaposten: - Samsonsen: – Vi har fortsatt en jobb å gjøre i Bergen sør	Fanaposten
2020.08.25 - antallet unge uføre fortsetter å øke	SSB
2020.10 - nyhetsbrev utekontakten bergen oktober	Bergen kommune - utekontakten
2020.10.15 - Oppstart av arbeid med helhetlig plan for ungdom i Bergen 2022-2025	Bergen kommune
2020.12.16 - Handlingsplan mot fattigdom med særlig vekt på barnefamiliers situasjon	Bergen kommune
2020.12.17 Fanaposten - Imponert byråd på Nesttun: – Et enormt behov, dette trengs flere steder	Fanaposten
2021 - Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer	Bergen kommune
2021 - Stedsanalyse Kalgane	Arkitektgruppen Cubus

KILDER

TITTEL	PUBLISERT AV
2021.01.06 - Bergen kommune - Statusrapport for Handlingsplan mot fattigdom med særlig vekt på barnefamiliers situasjon	Bergen kommune
2021.02.01 - Strukturell rasisme i Bergen	Vista Analyse,KIFO
2021.02.10 - Ny rasimerapport: 4 av 10 med minoritetsbakgrunn fortel om diskriminering i arbeidslivet i Bergen – NRK Vestland	NRK.no
2021.02.12 - diskuterer kulturbygg ved bybanetorget på Lagunen	Fanapostten
2021.02.15 - Bergen ønsker å være en inkluderende by. Det er fortsatt et godt stykke igjen.	Bergens tidende
2021.02.16 - Fanaposten: (Kulturbyråden) Vil ha innspill om nytt kulturbygg ved Lagunen	Fanaposten
2021.02.16 - Håp om etterlengtet tilbud ved Lagunen	Fanaposten
2021.03.17 - Skolen har fjernet benker, bord og internett: Ungdom reiser fortsatt milevis for å henge her	Fanaposten
2021.03.28 - Vold, hærverk og bruk av rusmidler. Skolen i Fana har fjernet benker, bord og gjestenett for å få bukt med problemene.	Bergens tidende
2021.03.31 - DNB og Bonava, vi kan ikke glemme ungdommene på Sandsli	Fanaposten
2021.06.26 - Det trengs en Zinken i hver bydel	Fanaposten
2021.09.07 - Oppstartssak - Kulturstrategi for ungdom	Bergen kommune
2021.10.22 - Nyheter, Ytrebygda – Vi trenger mer av dette!	Bergensavisen
2021.11.02 - Denne gjengen drar i gang nytt tilbud for 13-18-åringer i Bergen sør	Fanaposten
2021.11.23 - Lagunen vil bygge nytt aktivitetshus for unge. Nå vil de ha ideer om innholdet	Fanaposten
Færre unge har deltidsjobb - SSB	SSB
Folkehelseprofil Bergen kommune 2021	Folkehelseinstituttet
Folkehelseprofil Ytrebygda 2021	Folkehelseinstituttet
Folkehelse rapporten - Helsetilstanden i Norge - nettpublikasjon	Folkehelseinstituttet
Kalgane - Grunnlag møte med Byarkitekten 2021	Arkitektgruppen Cubus
Kommunehelse statistikkbank	Folkehelseinstituttet
Kostra nøkkeltall Bergen	SSB
Områdeløft Bergen - plan for områdesatsing	Bergen kommune
Oppvekstprofil Bergen 2021	Folkehelseinstituttet
Oppvekstprofil Fana bydel 2021	Folkehelseinstituttet
Oppvekstprofil Ytrebygda bydel 2021	Folkehelseinstituttet
Plan for frivillighet Bergen 2022-2025	Bergen kommune
Planstrategi Bergen kommune 2019-2023	Bergen kommune
SSB - befolkningsstatistikk	SSB
Ungdata ungdomsskole Bergen 2021	OsloMet - Ungdatasenteret
Ungdata videregående skole Bergen 2021	OsloMet - Ungdatasenteret

KILDER

AKTØRER/ORGANISASJONER VI HAR SNAKKET MED:

ORGANISASJON

Bergen kommune, Bymiljøetaten,

Idrett Bergen Sør

Bergen kommune

Fysak

Bergen kommune, Kultur og samskaping

Rådalslien ungdomsskole

Idrett Bergen Sør

Mobystiftelsen

Slåtthaug VGS

Sartor storsenter, Øygarden kommune, Øygarden kyrkjelege fellesråd

FAU Skranevatnet skole

Lagunen kjøpesenter

Ung Arena

Øygarden KFUK-KFUM

Zinken Hopp ungdomsklubb

Politiet Bergen

Utekontakten Bergen

Fana og Ytrebygda kulturkontor - Fana kulturhus

Natteravnene Rådal

FAU Rådalslien skole

